

**Акт проголошення незалежності України.
Референдум і вибори Президента України 1
грудня 1991 року. Розпад СРСР. Міжнародне
визнання України. Внесок української діаспори у
відновлення державної незалежності України.**

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. У 1991 р. криза СРСР досягла кульмінації. Провал серпневого путчу створив безпосередні умови для ухвалення Акта проголошення незалежності України 24 серпня, а референдум 1 грудня надав цьому рішення загальнонаціональну легітимність.

- пояснити обставини відновлення кримської автономії
- охарактеризувати серпневий путч ДКНС
- назвати зміст Акта проголошення незалежності
- проаналізувати результати референдуму й виборів 1 грудня 1991 р.

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Кримське питання	12 лютого 1991 р. після референдуму було відновлено Кримську АРСР у складі УРСР. Кримські татари критикували формат рішення, вимагаючи врахування прав корінного народу.
Меджліс	Представницьким органом кримськотатарського народу став Меджліс, який у 1991–2013 рр. очолював Мустафа Джемільєв.
Референдум 17 березня	В Україні разом із союзним референдумом провели республіканське опитування; високу підтримку отримала вимога будувати відносини на засадах Декларації про державний суверенітет.
Серпневий путч	19 серпня 1991 р. ДКНС спробував усунути Михайла Горбачова та силою зупинити політичні зміни.
Провал путчу	21 серпня переворот зазнав поразки. Це різко послабило союзний центр і стало безпосереднім поштовхом до проголошення незалежності.
Акт 24 серпня	Позачергова сесія Верховної Ради ухвалила Акт проголошення незалежності України і призначила на 1 грудня всеукраїнський референдум.
Зміст Акта	Проголошено створення самостійної держави — України, неподільність і недоторканність її території та чинність на її території лише Конституції і законів України.
Референдум 1 грудня	У голосуванні взяли участь 84,2% громадян зі списків; 90,3% учасників підтвердили Акт незалежності.
Президентські вибори	Одночасно відбулися перші вибори Президента України. Леонід Кравчук переміг із 61,8% голосів.

Питання / етап	Що треба знати
Розпад СРСР і визнання	2 грудня Україну офіційно визнали Польща й Канада. 7–8 грудня керівники України, Росії та Білорусі заявили про припинення існування СРСР і створення СНД.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
12.02.1991	Відновлення Кримської АРСР у складі УРСР
17.03.1991	Союзний референдум і республіканське опитування
19–21.08.1991	Спроба державного перевороту ДКНС
24.08.1991	Акт проголошення незалежності України
01.12.1991	Всеукраїнський референдум і вибори Президента
02.12.1991	Польща й Канада визнали незалежність України
7–8.12.1991	Біловезькі домовленості

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
автономія	форма територіального самоврядування в межах держави
путч	спроба захоплення або утримання влади неконституційним шляхом
ДКНС	Державний комітет з надзвичайного стану — організатори серпневого путчу
Акт проголошення незалежності України	документ Верховної Ради від 24 серпня 1991 р.
референдум	всенародне голосування з важливого державного питання
СНД	Співдружність Незалежних Держав

4. Постаті та організації

- Леонід Кравчук
- Левко Лук'яненко
- Леонтій Сандуляк
- В'ячеслав Чорновіл
- Мустафа Джемільєв
- Михайло Горбачов

5. Причина → подія → наслідок

Суверенізація республік і криза союзної влади

Путч 19–21 серпня → Акт 24 серпня → референдум і вибори 1 грудня → міжнародне визнання

Відновлення незалежної Української держави та завершення радянського періоду

Підсумок уроку

Незалежність України була проголошена парламентом і підтверджена безпосереднім волевиявленням громадян. Результат 1 грудня зробив збереження СРСР у попередньому вигляді політично неможливим.